
Een kapel in mei

Studie over de Maria-bedevaart naar de Boskapel
in het licht van de secularisatie
in Vlaanderen na 1945

Historische Oefening
Nieuwste Tijd
Prof. Dr. P. Pasture

Tom Cobbaert
2^e kandidatuur
Geschiedenis

Inhoudstafel

Inhoudstafel	1
Inleiding	2
1. Historisch overzicht van de Boskapel en haar bedevaart.	4
2. Vormelijke elementen.	7
- <i>Bede-vaart of bede-mis?</i>	7
- <i>Met vlag en wimpel?</i>	8
- <i>Predikanten en celebranten.</i>	9
3. De waarden van de Boskapel.	11
- <i>David Blackbourn</i>	11
- <i>Danièle Hervieu-Léger</i>	12
Besluit	16
Bibliografie	18
1. Bronnen	18
2. Werken	19
Bijlagen	20-31

Inleiding

Dit kort artikel is een jaarwerk voor het vak 'Heuristiek en historische oefeningen: Nieuwste Tijd' in opdracht van Prof. P. Pasture. Dit artikel staat in het licht van een breder onderzoek over de secularisatie in Vlaanderen in de twintigste eeuw. De opdracht hield in een specifiek element uit het parochiaal leven van uw eigen parochie te behandelen met aandacht voor de secularisatie en de evolutie ervan. Er was ook nog de benadrukking van het belang van mondelinge bronnen of interviews.

Ons keuzegebied is aldus afgebakend volgens tijd, de twintigste eeuw, en volgens plaats, de Sint-Amandusparochie. De Sint-Amandusparochie is gelegen onder het bisdom Brugge en decanaat Gistel en beslaat het volledige grondgebied van de gemeente Bekegem. Bekegem is een deelgemeente van de fusiegemeente Groot-Lichtegem en is gelegen in de provincie West-Vlaanderen, arrondissement Oostende. Bekegem is naar bevolking een kleine gemeente, zo'n 1080 inwoners, en beslaat ongeveer 466 hectare. De gemeente is voornamelijk toegespitst op landbouw, maar bezit ook een woonfunctie voor pendelaars naar Brugge, Zedelgem en Oostende. De Sint-Amandusparochie is in de dertiende eeuw opgericht door de Sint-Amandusabdij van Elnon en in de twaalfde eeuw was een groot deel van de dorpsgronden in handen van de abdij. De Sint-Amanduskerk is in 1636 gebouwd en in 1856 vergroot. Patroonheiligen van de parochie zijn Sint-Amandus en Sint-Laurentius, voor wie tot in het begin van de twintigste eeuw een grote devotie bloeide. De parochie heeft naast de kerk verschillende maatschappelijke segmenten, zoals de KAV, het ACV, de Chiro, polyvalente zaal "Alhambra", vrije basisschool, enzovoort. Na verschillende afwegingen hebben we besloten om het specifieke onderwerp van de Boskapel en haar jaarlijkse bedevaart te nemen. Deze bedevaart is opgericht in 1948 en vindt tot op heden nog steeds plaats, de geschiedenis hiervan bespreken we in het eerste hoofdstuk.

Zoals we eerder al zeiden kadert dit artikel in het breder onderzoek over secularisatie in Vlaanderen. De vraagstelling die we in dit artikel hanteren zullen we dan ook stellen binnen dit onderzoekskader. Laten we dan hier ook de vraagstelling poneren: *Is er met betrekking tot de jaarlijkse bedevaart aan de Boskapel een evolutie merkbaar in historisch, vormelijk en inhoudelijk opzicht die in de lijn ligt van de secularisatie?* Met andere woorden, is er secularisatie merkbaar op de jaarlijkse bedevaart aan de Boskapel wanneer we dit bekijken in historisch, vormelijk als inhoudelijk opzicht? Dat is het wat we zullen bestuderen, maar wat wil dit nu naar indeling en inhoud concreet zeggen.

In de eerste plaats bespreken we de historische evolutie van de jaarlijkse bedevaart aan de Boskapel. We bespreken een kort stukje elementaire voorgeschiedenis van de bedevaart en besteden speciale aandacht aan het stichtingsjaar 1948. De hoofdgedachte dat we hierin bekijken is de evolutie van het aantal aanwezigen door de jaren heen en halen binnen de tekst enkele verklaringen aan. Voor de algemene geschiedenis hebben we ons vooral gebaseerd op verschillende gesprekken met diverse personen die altijd nauw betrokken zijn geweest bij het onderhoud van de kapel en instandhouding van de bedevaart. Voor de exacte getallen van het aantal bedevaarders door de jaren heen hoopten we ons te baseren op het aantal uitgedeelde communies die we terugvinden in het communieboek dat bewaard wordt in het klooster van de Zusters van Maria te Bekegem. Wegens verscheidene

onvoorziene omstandigheden en overmacht hebben we dit boek en de cijfers niet kunnen inkijken. Dan hoopten we de schattingen van de gemeentelijke politie te kunnen gebruiken, maar ook hier was het geluk niet aan ons bedeed. Wegens de archivering van het totale gemeentearchief hadden we hiertoe geen toestemming tot het bestuderen van de betreffende cijfers. Uiteindelijk hebben we ons moeten behelpen met het Libris Memorialis waar door verscheidene personen artikels zijn geschreven over de bedevaart. Deze artikels beslaan vooral de beginjaren en hierdoor vinden we vooral cijfers terug van de eerste vijftien jaar, soms vonden we nog een artikel betreffende een later jaar. Dus voor dit hoofdstuk kunnen we ons niet op exactheid beroepen, maar kunnen we aan de hand van de verschillende mondelinge getuigenissen de evolutie bevestigen.

Ten tweede bespreken we de vormelijke kenmerken, hierin onderscheiden we drie verschillenden deelvragen. We beginnen met de vraag of de jaarlijkse bedevaart nu een bede-vaart is of een bede-mis. Hiervoor hebben we voornamelijk mondelinge bronnen gebruikt, en enkele artikelen in het Libris Memorialis. Een tweede deelvraag is of er een evolutie merkbaar is in de aankleding van de bedevaart. Dit bestuderen we aan de hand van foto's uit 1948 en 1982, mondelinge bronnen en het Libris Memorialis. De derde deelvraag heeft betrekking op de priesters die deze bedevaart leiden en we bekijken of er daar een evolutie in zit.

Ten derde voeren we een onderzoek naar de waarden die in de bedevaart vervat liggen, onafhankelijk of ze nu worden overgedragen door de priesters of op zich bestaan binnen de idee van deze bedevaart. Hiervoor hebben we ons gebaseerd op twee artikelen over secularisatie die in opdracht van Prof. Pasture gelezen zijn binnen het college 'Heuristiek en historische oefeningen: Nieuwste Tijd'. Meerbepaald hebben we het artikel van David Blackburn "The Catholic Church in Europe since the French Revolution." gebruikt evenals de twee artikelen van Grace Davie "Europe, The Excpction That Proves the Rule" en "Religion and Modernity: The Work of Danièle Hervieu-Léger.", waarin we vooral belangstelling hadden voor de theses van Danièle Hervieu-Léger. Deze theses zullen we toepassen op ons specifiek voorbeelden en die confronteren we dan met de waarden die in onze interviews en gesprekken naar voren zijn gekomen.

Zo zullen we dan bekeken hebben of er een evolutie merkbaar is in deze drie opzichten en of deze evolutie in de lijn ligt van de secularisatie. Dit zullen we dan in het uiteindelijke besluit concluderen. Als laatste vermelden we nog de verschillende bronnen en werken die in verband staan met dit artikel evenals enkele foto's en gegevens die bij dit onderzoek gebruikt zijn.

Voor we het artikel willen aanvangen willen we kort nog eens enkele mensen bedanken aan wie alle goede aanmerkingen voor dit artikel toekomen, de negatieve bemerkingen op dit artikel neem ik volledig ter mijner rekening. Vooreerst wil ik Prof. P. Pasture bedanken voor deze opdracht en de vele nuttige tips die hij ons verschaft heeft. Verder willen we ook het voltallige bibliotheekpersoneel danken voor de vlotte werking. Daarnaast wil ik alle geïnterviewden en gesprekspartners danken voor hun kostbare tijd, evenals de parochiale medewerkers die ons hielpen bij het ontsluiten van noodzakelijk informatie. Als laatste willen we onze collega-studenten, vrienden, ouders en vriendin danken voor de morele steun.

drie maart 2001, Tom Cobbaert

1. Historisch overzicht van de Boskapel en haar bedevaart

Het historisch overzicht van de Boskapel en haar bedevaart begint in 1874, meerbepaald zestien april, wanneer de kapel door Jonkheer Baron Lothaire de T'Serclaes de Wommersom per openbare verkoop verkocht werd aan pastoor Nyssen van de Sint-Amandusparochie te Bekegem. De jonkheer had de kapel en het omliggende land geërfd van zijn vader Jonkheer Baron Auguste de T'Serclaes de Wommersom die overleden was te Brugge op dertien mei 1863¹. In verschillende parochiale documenten maakt men melding dat Auguste diegene was die de opdracht had gegeven tot het bouwen van de kapel, als dank aan de maagd Maria voor de genezing van zijn zoon². Wanneer we de Ferrariskaart bekijken stond er in 1775 ook al een religieus gebouw op de plaats waar Auguste de T'Serclaes zijn kapel bouwde en er nu de Boskapel staat³. Hoogstwaarschijnlijk heeft Auguste de T'Serclaes enkel het religieus gebouwtje dat er vroeger al stond, omgevormd tot een stenen kapel die er nu nog steeds staat. Pastoor Nyssen had de kapel aangekocht, "uit vrees dat de kapel in handen zou vallen van ongodsdienstige heren". Hij kocht de kapel en het omliggende land⁴ voor '1800 franc' en verkocht het in 1875 door aan de kerkfabriek voor dezelfde prijs met de voorwaarde dat "de gegeven kapel tot hare tegenwoordigen bestemming eeuwiglijk te behouden"⁵.

Daarna wordt het een tijdje stil rond de Boskapel, hier en daar is er wel een vermelding van een groot aantal parochianen die in groep gaan bidden voor de genezing van een familielid⁶. Vooral tijdens de beide wereldoorlogen wordt er vermelding gemaakt van veel pelgrims. De kapel werd aanvankelijk onderhouden door de familie Devriendt en later door de familie Vleurick tot op de dag van vandaag⁷. De volgende vermelding over de Boskapel is het idee tot de oprichting van een bedevaart naar de Boskapel door pastoor Nys van de Sint-Amandusparochie te Bekegem. Door de getuigenis van Yvonne Vleurick vernemen we dat hij op dat idee kwam door een wagen die bij zijn inhuldigungsstoet gewijd was aan de Boskapel en er zo door getroffen was dat hij een bedevaart wilde oprichtten⁸. Deze inhuldigungsstoet vond plaats in het najaar van 1946, in het voorjaar 1947, meerbepaald op pinkstermaandag zeventien mei, wilde hij de eerste bedevaart inrichten, maar hij had geen toelating hiervoor. "Hij moest eerst bewijzen dat er meer dan 300 mensen zouden op af komen"⁹. Volgens de parochieherder stonden er meer dan 1000 mensen een rozenkrans te bidden bij de Boskapel¹⁰. Hij startte onmiddellijk met de voorbereiding voor de eerste officiële bedevaart van 1948.

---

¹ Vleurick, Boskapel, afschriften van Libris Memorialis 1880-1900.

² idem.

³ DE FERRARIS, J. "Kabinetskaart." Deel III.

⁴ Tien Brugse roeden, ongeveer honderd vierkante meter. PAB, Libris Memorialis.

⁵ Vleurick, Boskapel, afschriften van Libris Memorialis 1880-1900.

⁶ PAB, Libris Memorialis, 1929.

⁷ PAB, Libris Memorialis, 1909 en 1995. Gesprek Cobbaert J. en interview Vleurick Y.

⁸ Interview Vleurick Y.

⁹ Interview Vleurick Y. PAB, Libris Memorialis, 1948 en 1995

¹⁰ PAB, Libris Memorialis, 1947. Pastorijarchief Bekegem, Brieven, Nys, 1947.

De stichtingsbedevaart is, naar we onze bronnen mogen geloven, de meest feestelijke die er ooit geweest is. De gehele vormgeving van de bedevaart zullen we in het volgende deeltje bespreken¹¹. Op de bedevaart waren er naar schatting een 2000-tal aanwezigen, vooral de Bekegemse parochianen, maar ook uit de randparochies waren er gelovigen aanwezig. Dit vooral onder impuls van hun pastoors die op uitnodiging van pastoor Nys aanwezig waren. De priesters van deze dienst waren de pastoors van Eernegem, Ettelgem en Zerkegem. Daarnaast was pater de Turck, scheutist, als predikant aanwezig¹². Op deze bedevaart werden er ook het kunstkoor Sint-Gregorius uit Brussel uitgenodigd om de bedevaart een- en meerstemmig op te luisteren, wat niet in dank werd afgenomen door het Bekegems koor. Het was dan ook de enige maal dat dit koor de bedevaart vereerde met zijn bezoek¹³.

De bedevaart groeide in de volgende jaren verder in aantal en kwam in 1950 tot zijn hoogtepunt met zo'n 3000 bedevaarders¹⁴. Dat was het jaar dat pastoor Nys overgeplaatst werd naar een andere parochie en op de bedevaart zijn afscheidsrede hield¹⁵. Nadien daalde het aantal bedevaarders gestaag tot een 1200-tal in 1955 en bereikt een dieptepunt rond 1959 wanneer men de melding maakt van 500 bedevaarders¹⁶. De dalende belangstelling van gelovigen valt samen met de dalende aandacht van de parochieherders in de omliggende gemeenten voor de jaarlijkse bedevaart naar de Boskapel. Vooral in een tekst van 1958 bij het tienjarig bestaan verwijt men de pastoor van Aartrijke dat hij niet naar de bedevaart omkijkt en wijzen hem erop dat de bedevaart ook voor een gedeelte op zijn parochiegrond plaatsheeft¹⁷. De aandacht voor de Boskapel blijft enkel bestaan in de Sint-Amandus- en Sint-Medardusparochies van de gemeenten Bekegem en Eernegem. Langzaamaan daalt ook de aandacht van Sint-Medardusparochie voor de bedevaart, zodat uiteindelijk de parochiale zorg en aandacht enkel uitging van de Sint-Amandusparochie van Bekegem. Dit wilde evenwel niet zeggen dat er geen gelovigen naar de bedevaart kwamen van de randparochies, maar toch was er een dalende aanwezigheid vast te stellen. Nemen we nu als voorbeeld de krantenberichten, die geciteerd worden in het Libris Memorialis. Tot in 1950 verscheen in de rubrieken van de gemeenten Aartrijke, Bekegem en Eernegem een bericht over de bedevaart. In de jaren vijftig en de eerste helft van de jaren zestig was dit enkel het geval voor Eernegem en Bekegem en sinds 1967 enkel het geval voor Bekegem¹⁸.

In 1965 riep pastoor Gadeyne van de Sint-Amandusparochie zijn parochianen op om oude sierraden van edelmetaal op de pastorie binnen te brengen zodat hij er een gouden kroontje voor Maria en een zilveren voor het kindje Jezus kon van maken¹⁹. Ondanks de magere giften werden in 1966 de kroontjes tijdens de bedevaart op het waardevolle marmeren beeld van vijftien kilogram geplaatst. Daarenboven werd het beeld versierd met een kostbare diamantketting die geschonken was door een vooraanstaand persoon van Bekegem en een erfgoed was van zijn overleden

---

¹¹ cfr. infra, 2. Vormelijke elementen.

¹² cfr. infra, Bijlagen, Celebranten en predikanten.

¹³ PAB, Libris Memorialis, 1948.

¹⁴ PAB, Libris Memorialis, 1950.

¹⁵ Pastorijarchief Bekegem, Brieven, Nys, 1950. Gesprek Cobbaert J.

¹⁶ PAB, Libris Memorialis, 1959.

¹⁷ PAB, Libris Memorialis, 1958.

¹⁸ PAB, Libris Memorialis, 1967.

¹⁹ PAB, Libris Memorialis, 1965. Gesprek Cobbaert J., interview Vleurick Y. en interview Cobbaert E.

vrouw²⁰. Op vier april 1974 werd het beeld evenwel gestolen, maar de sierraden werden afgenomen en met rust gelaten. De diefstal werd nooit opgehelderd, maar men kon een vervangbeeld maken in klei dankzij een afgietsel dat een kunstenaar bewaard had²¹.

Ondertussen waren er enkel pastoorwissels geweest in de Sint-Amandusparochie en in 1982 werd Gilbert Rooryck, directeur van het Sint-Godelievecollege van Gistel parochieherder te Bekegem. Met de intrede van pastoor Rooryck waren er verandering op til, die ook hun weerslag zouden hebben op de Boskapel en haar bedevaart. In 1985 viel de Sint-Vedastusparochie van Zerkegem zonder pastoor en pastoor Rooryck werd opgedragen om een duo-parochie te vormen tussen Bekegem en Zerkegem. In 1986 werd voor deze duo-parochie aalmoezenier Raf Dely als hulppriester aangesteld, maar eigenlijk was het gewoon zo dat Dely pastoor was van Bekegem en Rooryck van Zerkegem. Omdat de pastoor Rooryck in se nog altijd pastoor was van de Sint-Amandusparochie was hij verplicht om de mis aan de Boskapel te leiden. Als parochieherder van de Sint-Vedastusparochie trok hij hiermee een groot deel van de gelovigen mee naar de jaarlijkse bedevaart waardoor het aantal bedevaarders midden de jaren tachtig opnieuw toenam²². Voor de jaren tachtig zijn er evenwel geen cijfers beschikbaar, maar in 1990 vinden we het getal van duizend bedevaarders terug in het Libris Memorialis²³.

In de jaren negentig bleef het aantal bedevaarders hangen rond een duizendtal, alhoewel men een trend van veroudering en dalende belangstelling vanuit de Sint-Amandusparochie kon vaststellen. Het aantal bleef constant omdat vanaf 1993 Eernegem een nieuwe parochieherder kreeg. De onder zijn parochianen populaire pastoor Foulon werd op uitnodiging van pastoor Rooryck een vaste waarde binnen de bedevaart en trok met zich een aantal parochianen mee uit Eernegem naar de Boskapel waardoor het aantal bedevaarders om en rond de duizend bleef schommelen. In 1998 werd de duo-parochie opgeheven en ging de Sint-Amandusparochie op in de parochiale federatie Groot-Ichtegem. Sindsdien is er geen pastoor meer in Bekegem die de bedevaart stuwt, het is nu vooral pastoor Foulon, tevens moderator van de federatie die de bezielende kracht is achter de bedevaart²⁴.

---

²⁰ Gesprek Cobbaert J., interview Cobbaert E., interview Vleurick Y. en gesprek Vanpoucke A.

²¹ PAB, Libris Memorialis, 1974, 1975 en 1976.

²² PAB, Libris Memorialis, 1982-1990. Gesprek Vanpoucke A., interview Cobbaert E., interview Tavernier J., interview Cobbaert M. en interview Verstraete M.

²³ PAB, Libris Memorialis, 1990.

²⁴ Interview Foulon A., interview Tavernier J., interview Cobbaert M. en interview Verstraete M.

2. Vormelijke elementen

Bede-vaart of bede-mis?

Op pinkstermaandag 1947 vond er geen bedevaart plaats in de zuivere definitie van het woord, dit is duidelijk, maar het was evenmin een gebedsviering. Op die pinkstermaandag waren er een duizendtal gelovigen verzameld aan de Boskapel om er de rozenkrans te bidden. Er was hiervan geen organisatie, enkel de oproep van pastoor Nys aan zijn parochianen om op pinkstermaandag rond tien uur in de voormiddag aanwezig te zijn, zodat hij de toestemming zou krijgen van het bisdom om een eucharistieviering aan de Boskapel op te dragen²⁵.

Zo komen we al onmiddellijk in het stichtingsjaar 1948. Inderdaad pastoor Nys had enkel de bedoeling een eucharistieviering in het teken en ter hulding van Maria in te richten. Het is bij toeval dat de het uitgegroeid is tot een bedevaart. De kinderen van de lagere school van Bekegem, zowel de meisjes van de vrije school als de jongens van de gemeenteschool, werd gevraagd om een bloemenhulde te brengen aan Maria. Er werd verzameld aan het klooster (de gebouwen van de vrije school maken deel uit van het klooster) en onder leiding van de meesters en de zusters vertrok de groep, de rozenkrans biddend, naar de Boskapel. Deze stoet dikte onderweg zo aan zodat ze halfweg ongeveer de helft van de parochianen met zich meetrok. Vanuit Eernegem gebeurde het een beetje anders, daar was het pastoor Verhaeghe die zijn parochianen had opgewacht aan de kerk en gezamenlijk vertrokken naar de Boskapel. Door de afstand tussen zowel het Bekegems klooster als de Eernegemse kerk tot de Boskapel, respectievelijk drie en vier kilometer, gaf men deze stoet de benaming bedevaart. Ter plaatse was er eerst de bloemenhulde en daarna een openluchtmis die vooral beheerst werd door het zingen van liederen door het kunstkoor. Dit leren we uit het artikel geschreven door meester Kerckhove²⁶.

Tot het eind van de jaren veertig bleef het zo, maar langzaamaan werd de voettocht ingekort. De Bekegemnaars vertrokken al in 1951 vanaf het hof van Jérôme Jonckheere, waar de noordelijke poort was opgesteld, de Eernegemse parochianen vertrokken nog steeds vanaf de kerk, alhoewel af toe vertrokken werd van het hof 'De Gouden Haan'²⁷. Beiden bevonden zich zo'n 500 meter van de Boskapel. Op de plaats waar de openluchtmis doorging, werden in het begin enkel stoelen geplaatst voor de ouderen en de zieken. Naarmate we verdergingen in de tijd nam het aantal stoelen toe, voornamelijk omdat er meer oudere mensen de openluchtmis bijwoonden. In het begin van de jaren zestig viel het vertrekpunt vanaf 'De Gouden Haan' weg en dus kwamen er steeds meer mensen direct naar het kruispunt voor de Boskapel waar de openluchtmis plaatshad²⁸. De evolutie van bevolkingsveroudering zette zich door in de jaren zeventig, tachtig en negentig. Steeds meer mensen begeven zich direct naar het kruispunt omdat ze daar dan een zitplaats zouden kunnen bemachtigen, hiermee evenredig daalde het aantal bedevaarders dat in gebed vanaf de hoeve van de familie Jonckheere op bedevaart trokken naar het 500 meter verder gelegen kruispunt waar de Boskapel lag²⁹. Dit aantal daalde constant, tot in 1997 men een dieptepunt bereikte van vijftien bedevaarders waaronder vijf

²⁵ PAB, Libris Memorialis, 1947. Interview Vleurick Y. Pastorijarchief Bekegem, Brieven, Nys, 1948.

²⁶ PAB, Libris Memorialis, 1948.

²⁷ Gesprek Vanpoucke A., interview Vleurick Y., interview Cobbaert E.

²⁸ Interview Cobbaert M. en interview Verstraete M.

²⁹ idem.

misdienaars en drie priesters. Eigenlijk was het dan niets meer dan een lang uitgesponnen intocht in de kerk door de priesters en de misdienaars. In 1998 schafte men de laatste restanten van de oorspronkelijke bedevaart af. Men was geëvolueerd naar een gewone openluchtmis aan de Boskapel³⁰.

Met vlag en wimpel?

Zoals we al hebben aangehaald was in het begin de gehele bedevaart veel feestelijker, we citeren even enkele artikelen uit het Libris Memorialis.

“Deze kleine wijk welke amper honderd inwoners telt, was feestelijk bevestigd met wimpels en de landelijke wegen die naar het kapelletje leiden waren afgezet met groene sparretjes die mooi versierd waren”³¹.

“Een viertal praalbogen en talrijke hagen met blauwwitte bloemen en Mariavlaggen versierden de omgeving van de Boskapel”³².

“Elke bewoner was verantwoordelijk voor zijn stukje straat. De kinderen maakten linten, versierd met papieren bloemen, die van de ene spar naar de andere waren gespannen. Er werd ook een poort in dennentakken gebouwd, die symbolisch de kerkingang moest voorstellen. Zo’n poort bevond zich ook in de andere richtingen van het kruispunt van de Boskapel”³³.

“Toen werden de straten afgezoomd met sparren en versierd met linten en bloemen. Over elke toegangsweg naar de kapel werd een poort in dennentakken gebouwd om daardoor symbolisch de kerk binnen te stappen”³⁴.

Zoals we dus duidelijk merken was er uitgebreid versiering aanwezig in de omgeving van de Boskapel. Hierboven is al herhaaldelijk gezegd wat er aanwezig was, dat we het niet nog eens moeten herhalen, maar kort willen we nog even wijzen op de idee van de poorten. Aan iedere toegangsweg naar de Boskapel toe werd een poort geplaatst, een in het noorden, een in het zuiden, een in het oosten en een in het westen. De betekenis daarvan werd ons hierboven al duidelijk gemaakt. Ze waren gebouwd zodat men symbolisch de kerk binnenstapte, dus was deze bedevaart met bloemenhulde en openluchtmis eigenlijk louter opgevat als een eucharistieviering, dan niet in de kerk, maar aan de Boskapel. Wat een totaal andere dimensie geeft aan het ganse gebeuren. De gehele naamgeving van bedevaart berust eigenlijk op een toevalligheid dat een groep kinderen al zingend samen onderweg gaat naar een kapel waar een openluchtmis wordt opgedragen en een groot deel van de parochianen met zich meetrekt en dat geëvolueerd is naar een kerkprocessie in openlucht³⁵. Vooraleer we verdergaan over de priesters op de openluchtmis willen we eerst nog eens enkele foto’s van de eerste bedevaart en het jubileum van het vijfendertig jarig bestaan bekijken. We excuseren ons ten eerste voor de slechte fotokwaliteit die veroorzaakt werd door de slechte bewaring van de zwartwitfoto’s. We kunnen u wel met trots medelen dat het de enige zijn die van de eerste ‘bedevaart’ gemaakt zijn. We bekijken eerst de foto’s van de vier poorten, diegene

---

³⁰ Interview Cobbaert M. en interview Tavernier J.

³¹ PAB, Libris Memorialis, 1955.

³² PAB, Libris Memorialis, 1958.

³³ PAB, Libris Memorialis, 1993.

³⁴ PAB, Libris Memorialis, 1995.

³⁵ Interview Vleurick Y. en gesprek Cobbaert J.

van de zuidzijde³⁶, de oostzijde³⁷, de poort van de westzijde³⁸ is nauwelijks zichtbaar op deze foto en de poort aan de noordzijde³⁹ die het best is gefotografeerd. We confronteren deze poort aan de noordzijde, de plaats waar de Bekegemnaars binnentraden, met een foto van dezelfde poort⁴⁰ uit 1982, de laatste maal dat er een poort geplaatst werd. De poorten aan de andere zijden waren al sinds het midden van de jaren zestig niet meer gebruikt. Deze aan de noordzijde was geplaatst aan de hoeve van het hof Jonckheere die de poort plaatsten en versierden. Verder is er vooral de foto van de versiering van de kapel zelf in 1948⁴¹ die we confronteren met een vergelijkbaar vooraanzicht uit 1982⁴². We zien dat er veel minder versiering is in 1982 dan in 1948. Op deze evolutie komen we zo dadelijk eens kort terug. Als laatste foto's willen we u nog de foto's van de groepen van mensen voorschotelen. In 1948 krijgen we een veel grotere groep van mensen en krijgen we meer de indruk van een massagebeuren⁴³. Op de foto van 1983 ziet het er iets kleinschaliger uit⁴⁴.

Dat de versiering in de beginjaren rijkelijk aanwezig was dat hebben we al gemerkt, maar hoe is dit geëvolueerd door de jaren heen en hoe komt het dat het langzaam wegviel? De versiering van de Boskapel en de omgeving was de taak van de mensen die in deze wijk woonden⁴⁵, evenals het altaar en de stoelen. Zij namen de ganse organisatie voor hun rekening. De families Devriendt en Vleurick waren verantwoordelijk voor de Boskapel, de andere gezinnen zorgden voor hun eigen stukje straat. De jaarlijkse bedevaart was hun feestdag, op die dagen werden familieleden uitgenodigd voor een drink of een feestmaal. Zij beschouwden die jaarlijkse 'bedevaartsdag' als hun jaarlijkse 'kermis' omdat zij te ver lagen van zowel Bekegem als Eernegem en zij geen band hadden met hun jaarlijkse kermissen en feesten. Met de jaren veranderde dit alles, mensen verhuisden door overlijden of door huwelijk en er kwamen nieuwe mensen wonen van buiten die beperkte gemeenschap van de Boskapel. Mensen die de idee van de jaarlijkse kermis niet overnamen en ook geen emotionele band hadden met de Boskapel in tegenstelling tot de vorige bewoners. Zo verdwenen langzaam de poorten en de versieringen van de stukjes straat. De oorspronkelijke bewoners die er wel nog bleven wonen, werden te oud om er zich nog mee bezig te houden. Slechts voor enkele gezinnen die er gebleven zijn, is het een kermis gebleven en zij zorgen nu dan ook enkel voor de versiering van de Boskapel zelf. De stoelen en het altaar worden nu voorzien door de gemeente en de parochie⁴⁶.

Predikanten en celebranten

Wanneer we onze verschillende bronnen aanspreken en ze met elkaar vergelijken komen we tot een eenvormig beeld over de predikanten en priesters op de jaarlijkse bedevaart. Zoals we in de bijlage⁴⁷ merken is er een kleine evolutie te merken in de aanwezigheid van priesters en predikanten. In de voorbije vijftig jaar was de

---

³⁶ Bijlagen, Kapel 14.

³⁷ Bijlagen, Kapel 6.

³⁸ Bijlagen, Kapel 2.

³⁹ Bijlagen, Kapel 11.

⁴⁰ Bijlagen, Kapel 12.

⁴¹ Bijlagen, Kapel 7 en 13.

⁴² Bijlagen, Kapel 17.

⁴³ Bijlagen, Kapel 1, 5, 3.

⁴⁴ Bijlagen, Kapel 18.

⁴⁵ Een honderdtal. PAB, Libris Memorialis, 1960.

⁴⁶ Interview Vleurick Y. en interview Inghelbrecht P.

⁴⁷ Bijlagen, Celebranten en predikanten.

parochieherder van Bekegem ononderbroken aanwezig, evenals een vertegenwoordiging van de Sint-Medardusparochie van Eernegem, of het nu de pastoor zelf was of zijn onderpastoor. Sinds 1986 hebben we ook de constante aanwezigheid van de pastoor van Zerkegem, telkens in persoon van E.H. Rooryck. Verder is er bij de priesters een wisselende bezetting van de randgemeenten Westkerke, Aartrijke en Ettelgem. De derde categorie van aanwezige celebranten zijn de paters die vooral in de eerste twintig jaar telkens aanwezig zijn, enkele uitzonderingen ten spijt. De paters zijn voornamelijk afkomstig van de Scheutisten uit de Missie van Torhout, anders zijn het de Salesianen die dan in de persoon van Gerard Bouba aanwezig zijn. Uitzonderlijk was er in 1957 een redemptorist aanwezig op de bedevaart. De paters werden veelal onthaald als predikanten en stonden bekend om de grote polemiek die zij veroorzaakten. Als laatste categorie van priesters hebben we de enkele uitzonderlijke gasten die aanwezig waren op de bedevaart. In 1948 hadden we E.H. Van Zuun-Ruysbroeck die de koorleider was van het Sint-Gregoriuskoor uit Brussel. In 1955 hadden we naast E.H. Lagast uit Roeselare Monseigneur Quagebeur, vicaris-generaal van het Bisdom Brugge. In 1957 is stichter Valere Nys aanwezig op de bedevaart omwille van het tienjarig bestaan ervan. Een van de meest prominente celebranten die aanwezig was op de bedevaart, was kanunnik Desmet, ACV-proost uit Brussel⁴⁸.

---

⁴⁸ PAB, Libris Memorialis, 1948-2000. Parochiaal archief Bekegem, Brieven.

3. De waarden van de Boskapel.

In dit derde deel bespreken we aan de hand van enkele theorieën de secularisatie in Bekegem en meerbepaald de Boskapel en haar bedevaart. De eerste theorie die we aanhalen is die van David Blackbourn. We willen er wel op wijzen, dat zijn twee redeneringen betrekking hebben op de eerste jaren van de bedevaart. De tweede theorie is die van Hervieu-Léger over het overdragen van waarden over verschillende generaties, deze behandelt aldus de volledige vijftig jaar van de bedevaart.

David Blackbourn

In het artikel van David Blackbourn "The Catholic Church in Europe" vinden we enkele interessante uitspraken die we kunnen betrekken op onze bedevaart. In zijn artikel haalt hij de kerkrevival aan die plaats had onder de impuls van de Mariadevotie. Hij spreekt weliswaar over de kerkrevival in de negentiende eeuw, maar we kunnen dit wel degelijk vergelijken met ons onderzoek⁴⁹. Blackbourn stelt dat de grote golf van Mariaverschijningen op het eind van de negentiende eeuw en begin van de twintigste eeuw makkelijk opgenomen en geëxploiteerd werden door de kerk⁵⁰. De kerk controleerde de cultussen van enkele belangrijke centra, waaronder vooral Lourdes⁵¹. De grote Mariadevotie verklaart Blackbourn door oorlog of naoorlogs onzekerheid, politieke vervolging en economische crisis. Dit kunnen we bekijken in ons specifiek geval van de bedevaart naar de Boskapel⁵². Pastoor Nys had zijn bedevaart nooit kunnen inrichten moest er geen Mariadevotie aanwezig zijn binnen deze parochie, maar deze was meer dan aanwezig, ze was heel sterk voelbaar. Als we Blackbourns redenen letterlijk toepassen is het inderdaad logisch dat er een grote devotie aanwezig was. De proefbedevaart werd georganiseerd in 1947, twee jaar na het einde van de oorlog. Twee jaar nadat de Duitsers wegtrokken uit Bekegem en er een ware ravage achterlieten onder de boeren waarbij ze gelegerd waren. De pastoor die tijdens de tweede wereldoorlog parochieherder was van Bekegem trok met de Duitsers mee, en zo zat Bekegem voor een tijdje zonder priester. In 1946 werd pastoor Nys dan uiteindelijk aangesteld als pastoor van de Sint-Amandusparochie. Samen met pastoor Nys, die zeer sterk Mariadevoot was, verdween de voorheen heersende Sint-Laurentiusdevotie definitief uit Bekegem en kwam de Mariadevotie in de plaats. De Sint-Laurentiusdevotie, waar we nu niet verder op in gaan, was een devotie die vooral in het eerste kwart van de twintigste eeuw in Bekegem heerste. De Mariadevotie in Bekegem was niet begonnen met pastoor Nys, maar met hem brak het wel definitief door⁵³.

Wanneer we nu terug naar David Blackbourn gaan, vinden we zijn studie van de mensen die worden aangetrokken tot de devotie en meerbepaald de Mariadevotie. Blackbourn geeft ons drie variabelen, het regionale verschil, het klassenverschil en het geslachtsverschil⁵⁴. Het regionale verschil, met andere woorden de tegenstelling

---

⁴⁹ BLACKBOURN, D. "Catholic Church." p. 779.

⁵⁰ idem, p. 781-782.

⁵¹ idem, p. 783.

⁵² idem, p. 784.

⁵³ Gesprek Cobbaert J. en Vanpoucke A.

⁵⁴ BLACKBOURN, D. "Catholic Church." p. 785-786.

tussen devote gebieden en minder devote gebieden is niet toepasbaar in Vlaanderen, omdat er hier geen groot verschil was tussen de verschillende gebieden met betrekking tot geloofssterkte. Het klassenverschil kunnen we in onze specifiek geval van Bekegem niet toepassen omdat in de naoorlogse periode, nog altijd het merendeel van de bevolking boer was⁵⁵. De derde variabele daarentegen kunnen zeer zeker toepassen op ons geval. Blackbourn stelt dat de vrouwen in het algemeen een groter vertrouwen hadden in de kerk dan de mannen, maar vrouwen werden op alle vlakken achter gesteld op de mannen. Ze konden evenwel de priester uitspelen tegen de man⁵⁶. Toepasselijk in ons onderzoek? Zeker en vast, uit onze interviews blijkt dat de belangrijkste deelnemers aan de bedevaart vrouwen zijn. De verklaring hiervoor wordt doorheen onze interviews duidelijk gegeven. Vrouwen hebben zich binnen de Kerk zelden kunnen identificeren met iemand. Steevast waren de heiligen mannen, net zo in Bekegem waar de twee dorpspatroons Sint-Amandus en Sint-Laurentius mannen waren⁵⁷. In een enkel interview kwam de verklaring van de grotere devotie van vrouwen erop neer dat vrouwen meer tijd hebben dan de mannen om zich “met zulken zevens” bezig te houden⁵⁸. Onze verklaring wijkt wel enigszins af van deze antifeministische uitspraak. Zoals we al zeiden was Maria de enige belangrijke vrouwelijke heilige waarmee de vrouwen zich konden identificeren. Maria werd vooral als moeder gezien en werd vooral hiervoor aanbeden door de vrouwen. De taak die door een katholieke opvoeding werd opgelegd aan de vrouw was het baren van kinderen en het onderhouden van de man en haar gezin. Dat dit soms een zware taak was, kunnen we makkelijk aannemen en dat vrouwen hierbij sterkte en troost gingen zoeken bij Maria, *moeder* van God, lijkt dan ook een logische verklaring⁵⁹.

Danièle Hervieu-Léger

De these van Hervieu-Léger verschilt totaal van die van David Blackbourn. Zoals Grace Davie het zegt in haar artikel “Europe: The Exception That Proves the Rule?”, zijn de kernideeën van Hervieu-Léger dat een *chain* een individuele gelovige deel doet uit maken van een gemeenschap en dat het de *tradition* die de basis is van het bestaan van die gemeenschap⁶⁰. Hoe kunnen we die these nu toepassen op ons onderzoek? In de volgende alinea’s zullen we verschillende waarden bespreken die in verband met de bedevaart worden doorgegeven, de *chains of memories* die we in de bedevaart terug vinden.

Eigenlijk zij alle waarden en tradities die we terugvinden bij de bedevaart samen te vatten tot een belangrijke waarde die in feite alles omvat, die van de moederfiguur. Bij Blackbourn hebben we die moederfiguur al teruggevonden als belangrijkste aantrekkingspool voor de vrouwelijke devotie. Hier bekijken we de betekenis zoals deze vanuit de bedevaart wordt meegegeven. Maria is niet enkel de steun en toeverlaat voor moeders, maar ook voor gezinnen waar de moeder uit het gezin is. In de homilieën en de interviews wordt meestal dit thema aangehaald. Hiernavolgend halen we de verschillende thema’s aan die in de moederfiguur bevat liggen.

---

⁵⁵ Gesprek Vanpoucke A.

⁵⁶ idem, p. 786.

⁵⁷ Interview Inghelbrecht P.

⁵⁸ de verantwoordelijke voor deze uitspraak had liever niet dat bij deze uitspraak zijn naam werd vermeld, de uitspraak zelf mocht gepubliceerd worden.

⁵⁹ Interview met Tavernier J. en Inghelbrecht P.

⁶⁰ DAVIE, G. “Europe : The Exception ?” p. 80.

Als eerste hebben we het leven, de moeder is de maker en de behoeder van het leven. De mens is nu eenmaal een zoogdier en kan men vergelijken met de dierenwereld. Net zoals een leeuw haar jongen zoogt, voedt de moeder haar kinderen op. De moeder beschermt haar kinderen tegen onheil en gevaar. Die natuurlijke reflex naar de moeder toe, wordt door de Kerk niet enkel gebruikt naar de moeder toe, die zo gestimuleerd wordt om kinderen te baren en te behoeden, maar ook naar de gelovige toe, de kinderen van de moeder. Die kunnen dan bescherming zoeken bij hun moeder. Binnen de bedevaart wordt er niet ingegaan op die natuurlijke reflex, maar wel naar de kinderen van de moeder toe, die bescherming kunnen zoeken bij de moeder, wanneer er geen moeder meer is. Moeder Maria ter vervanging van hun natuurlijk moeder⁶¹.

Een tweede waarde die we kunnen aanhalen is de geborgenheid. Dit lijkt evenwel hetzelfde als het vorige, maar toch wordt het apart aangehaald binnen de bedevaart. Geborgenheid kunnen we linken aan bescherming, maar dat bedoeld men evenwel niet. Die geborgenheid is meer een thuis voelen, een thuis komen bij moeder. Thuis een plaats waar men kan zijn wie men wil zijn. Een plaats waar men zich veilig en sterk voelt, maar ook zijn zwakte kan laten blijken. De mens is een zwak wezen en beschermd door moeder Maria kan men die zwaktes overwinnen⁶².

Troost is de derde waarde van Maria die men benadrukt op de bedevaart. Troost is een derde typisch kenmerk van moeder waar iedereen zich in kan terugvinden. Wanneer men verdriet heeft of problemen, wanneer men niet meer weet hoe men verder moet. Wanneer men radeloos is en men alles kwijt moet, kan men naar moeder, moeder Maria. Je wordt getroost door moeder omdat zij je begrijpt. In één van onze interviews haalde men het volgende christelijke gezegde aan, "klopt en er zal opengedaan worden". Men moet natuurlijk weten waar men kan aankloppen voor zijn problemen, waar er zal opengedaan worden en waar men naar u zal luisteren. Als je aanklopt bij iemand dat je niet kent, zul je geen vertrouwen hebben en zul je je hart niet kunnen luchten. Bij Maria, uw moeder, zul je ontvangen worden. De Mariafiguur is een zeer herkenbaar figuur waar je ontvangen zult worden⁶³.

Vergeving is een volgende waarde waar men binnen de bedevaart sterk op hamert. Bij een katholieke opvoeding staat de biecht centraal, met de wekelijkse biecht aan de pastoor. Gewoonlijk kan men niet alles aan de pastoor kwijt en blijft men met iets zitten. Dan kan men bij moeder Maria terecht, die luistert naar je problemen die op je hart liggen. Binnen de katholieke opvoeding is de mens steeds opgezadeld met alle zonden van de wereld. Alles wat men verkeerd deed en dat is heel wat wanneer men hoort wat de eigenlijke opvoeding inhield, zou resulteren in de hel. Men zou branden in de hel. De mens werd door het katholieke geloof overstelpt met schuldgevoelens dat men ergens vergeving moest zoeken. Dat resulteert dan in een hogere nood aan biechten. En omdat men het niet allemaal aan de pastoor kwijt kan, gaat men naar Maria om vergiffenis te vragen voor al de zonden waarmee men beladen wordt⁶⁴.

Sterkte, moed en hulp zijn drie andere waarden die men aan moeder Maria van de Boskapel toeschrijft op de bedevaart en die als algemeen geldend beschouwd worden wanneer men over Maria spreekt en worden doorgegeven op de bedevaart of binnen de katholieke opvoeding. Vele dankbetuigingen die men terugvindt bij

---

⁶¹ Interview Cobbaert M., Verstraete M., Inghelbrecht P. en Tavernier J.

⁶² Interview Inghelbrecht P. en Tavernier J.

⁶³ Interview Tavernier J., Foulon A. en Vleurick, Y.

⁶⁴ Interview Tavernier J., Foulon A., Cobbaert M. en Verstraete M.

Maria van de Boskapel hebben te maken met genezingen. In de oude katholieke opvoeding leefde de traditie dat je iets moest doen. Wanneer men een zonde had begaan moest men biechten en na de biecht moest men iets doen als straf. Als mensen iets problematisch of dramatisch meemaken, beloven ze iets te doen als beloning. Bijvoorbeeld als iemand ziek is, zegt die "ik ga een doos kaarsen branden als ik genees". Een student die het moeilijk geeft in de examens zal misschien denken "ik ga Maria bedanken als ik erdoor ben, want mijn moeder brandt kaarsen bij haar, wij weet dat het werkt". Bij vele mensen is het weliswaar zo dat ze zichzelf vertrouwen geven, door moed te putten uit het feit dat ze iets zullen doen als ze genezen of slagen. Ze krikken hun zelfvertrouwen zo op dat ze mentaal sterker worden en zo een groot deel van hun genezingsproces of slaagproces bewerkstelligen. Een doel hebben helpt bij het verwerken van problemen en pijn en voelt men zich geholpen, gesterkt en moedig door het idee dat men iets zal doen als het lukt⁶⁵.

Rust en stilte is de laatste jaren een kernelement binnen de bedevaart. In een eenzame buitenwijk van een godvergeten dorpje vindt men de rust en de stilte die men in de hedendaagse maatschappij niet meer terugvindt. In de bedrijfswereld zou men het onthaasting noemen. De mens is op hol geslagen wordt in de homilieën gezegd, de mensen weten niet meer waar naartoe. Men weet niet meer met welke waarden, via welke wegen we door het leven wandelen. De mens is in zijn dolle tocht op zoek naar geluk en tevredenheid. In de hedendaagse maatschappij duwt men de mensen in de richting van materiële rijkdom en vergeet men de geestelijke rijkdom die de mens nodig heeft om zin te geven aan het leven. Om te weten welk nu materiële rijkdom heeft moeten we een geestelijke rijkdom hebben om ermee om te gaan. Door eens uit die maatschappij te stappen en eens na te denken hoe het zit. Een bedevaart is eens halt houden en in rust eens na te denken en zeggen waar we mee bezig zijn, zodat we waardevol een nieuwe dag kunnen instappen. De stilte vinden we er ook terug, in een wereld waar vandaag de dag alles draait om multimedia en dergelijke. Sommigen zeggen dat we in een lawaaierige en haastige wereld leven, waar er geen stilte is. Waar men geen stilte meer heeft of wil hebben omdat men dan nadenkt over het leven en men niet meer weet wat de zin ervan is. De mens zoekt de stille plekje op om rust te vinden, de weinige plaatsen waar men nog rust vindt⁶⁶.

Een laatste waarde waar men de laatste jaren ook veel aandacht aan schenkt binnen de bedevaart is het samenzijn. Het samenhorigheidsgevoel is volgens de geïnterviewden een belangrijke aantrekkingsfactor van de bedevaart. De bedevaart is weliswaar een kleinere mis dan vroeger, maar men is voelt zich meer samen dan in kerk. In deze tijd is het enkel het individuele dat telt, de mens voelt zich daarin alleen en uitgesloten. Daarentegen is de mens volledig open gesteld aan de maatschappij, iedereen is Bekende Vlaming en heeft de mens geen privacy meer. De mens heeft nood om in groep te zijn, maar ook om alleen te kunnen zijn. Dit kan, volgens de predikanten en de geïnterviewden, wel aan de Boskapel en dit is de aantrekkingskracht naar buiten toe. Men is met een massa samen op één plaats, men bid samen, bezint samen en zingt samen, maar anderzijds is men daar elk met zijn eigen probleem, zijn eigen vragen en eigen wensen. In deze massa voelt men zich enerzijds anoniem, maar anderzijds wordt er bij wijze van spreken naar iedereen individueel geluisterd. Hierom merken we een nog steeds een grote aanwezigheid

---

⁶⁵ Interview Cobbaert M., Cobbaert E. en Inghelbrecht P.

⁶⁶ Interview Cobbaert E., Cobbaert M., Inghelbrecht P., Tavernier J., Verstraete M. en Vleurick Y.

van jonge werkende mensen, die in de drukte van hun bestaan hier nog eens samen kunnen zijn met mensen. Het samenzijn wordt hier sterk benadrukt en sterk aangevoeld, vooral bij de samenzang voelt men een kracht uitgaan van de groep. Dan kan men voelen, ik ben niet alleen, er zijn nog mensen met mijn problemen. Er leeft iets wordt ook wel gezegd, er is een zekere verbondenheid onder de mensen⁶⁷.

De laatste twee jaren werd er meer afgestapt van de Moeder Mariaïdee en gaat men de pure christelijke waarden bekijken. Sommige geïnterviewden vinden dat men niet mag afstappen van het mariale karakter van de bedevaart en men dus moet vasthouden aan de oude waarden. Voorstanders van de nieuwe stroming zeggen dat ze niet Maria niet wegduwen, maar het gewoon anders bekijken en de puur christelijke waarden als verdraagzaamheid, behulpzaamheid en eerlijkheid⁶⁸.

Met betrekking tot secularisatie had Danièle Hervieu-Léger nog een andere these die ook verband hield men haar these van de *chain of memory*. Zij noemt deze theorieën, de theorie van de "utopian spaces". De moderne maatschappij schept ruimtes die moeten opgevuld worden, en volgens Hervieu-Léger kan dit enkel door religie. De moderne, gerationaliseerde mens is op zoek naar antwoorden op hun levensvragen, op zoek naar oplossingen, om zo vooruitgang te maken. In de moderne maatschappij wordt de religie verwijderd, maar er moet een band blijven met het religieuze. Veel van de jongere mensen die we terugvinden op de bedevaart, maar ook op andere religieuze evenementen, zoals de miljoenen jongeren in Rome, zijn op zoek. Ze geloven weliswaar niet meer in de dogma's van de kerk, maar toch trachten ze zin te geven aan hun leven en komen zo terug bij het religieuze. Bij de Boskapel kan men opnieuw de zin vinden die men in het gewone leven niet meer terugvindt. Althans men krijgt er de rust, de stilte om de zin in het leven terug te vinden. Deze rust en stilte trekken sommigen aan, voor anderen is het het samenzijn dat telt. Volgens de geïnterviewden is dat de kracht van de Boskapel, maar dit wordt enigszins afgezwakt door het demarialiseren van de bedevaart en terug te gaan tot eigenlijk een gewone viering die men elke zaterdag in de kerk kan meemaken met het enige verschil dat het in openlucht is⁶⁹.

---

⁶⁷ Interview Cobbaert E., Cobbaert M., Foulon A. Inghelbrecht P., Tavernier J., Verstraete M. en Vleurick Y.

⁶⁸ Interview Cobbaert E., Foulon A., Tavernier J. en Verstraete M.

⁶⁹ Interview Cobbaert M., Foulon A., Tavernier J., Verstraete M. en Vleurick Y.

Besluit

Hier in het besluit maken we een eind aan het gevoerde onderzoek. De wegen zijn bewandeld, het is nu tijd om terug te kijken hoe de voetstappen in de aarde staan gedrukt. Met andere woorden in dit besluit concluderen we al wat gezegd is. Hier beantwoorden we de vraag die we aan het begin gesteld is. Op het eerste deel van die vraag of er met betrekking tot de jaarlijkse bedevaart aan de Boskapel een evolutie merkbaar is in historisch, vormelijk en inhoudelijk opzicht moeten we een positief antwoord geven en hiervoor hebben we ook argumenten. We zullen onze argumenten aan bod laten komen zoals ze aan bod kwamen in de loop van deze studie.

Eerst bekeken we de historische evolutie van de bedevaart met speciale aandacht voor de evolutie in het aantal aanwezigen. We begonnen in 1947 met een duizendtal om er in 1948 er nog eens duizend bij te voegen en om in 1950 het maximum van 3000 te bereiken. De jaren vijftig stonden symbool voor een dalende trend met een minimum van 500 in 1959. Dit valt ten eerste te verklaren door een mindere populariteit van de priesters Van Overbeke en Van der Stichelen en een dalende aandacht vanuit de omringende parochies. De jaren zestig werden gekenmerkt door een aantal hoogtepunten in het aantal aanwezigen, maar boven de 1000 aanwezigen kwam men niet meer, net zo voor de jaren zeventig. Tijdens de jaren tachtig kwam er een stijging onder impuls van E.H. Rooryck die opnieuw bevriende priesters van de Boskapel uitnodigde en door het ontstaan van de duo-parochie een deel van zijn Zerkegemse parochianen met zich mee trok naar de Boskapel. Hierdoor kwam het aantal weer boven de duizend schommelen. In de jaren negentig was er weliswaar een dalende belangstelling vanuit de Sint-Amandusparochie, maar de populaire pastoor Foulon uit Eernegem deed een aanwezigeninjectie door een aantal Eernegemnaars mee te trekken naar de Boskapel. Zo kunnen we besluiten dat er inderdaad een evolutie merkbaar is. Wanneer we het verloop bekijken merken we eerst een sterke stijging tot 3000, die dan langzaamaan afneemt tot 500. Vanaf 1960 merken we stagnatie van het aantal, met een zeer kleine stijging in de jaren zeventig en het begin van de jaren tachtig zodat we ongeveer 800 bereiken. Midden de jaren tachtig neemt die stijging toe met vijftig procent tot een duizendtal aanwezigen. We merken evenwel een dalende belangstelling vanuit Bekegem die gecompenseerd wordt door injecties vanuit Zerkegem en Eernegem. Dus we kunnen concluderen dat er een negatieve evolutie is, dus wanneer we enkel de aanwezigen bekijken kunnen we besluiten dat er secularisatie optreedt.

Verder bekeken we ook de vormelijke aspecten, dat deden we in drie stukken. Het eerste stuk behandelde de vraag of de bedevaart nu eigenlijk een bedevaart of een openluchtmis was. Ook hier merken we een evolutie, namelijk de evolutie van een toevallige bedevaart die langzaamaan werd afgeschaft en muteerde in een gewone openluchtmis. Daarnaast hebben we ook de evolutie in de aankleding van de bedevaart bekeken. Qua aankleding is de bedevaart geëvolueerd van een feestelijke omgeving naar een soberder geheel. Deze versobering is evenwel te wijten aan het lange proces van verhuizingen en sterfgevallen. De nieuwe mensen die er kwamen wonen hadden geen interesse meer in de kermisfeer die rond de bedevaart heerste en zo verminderde het aantal geëngageerde mensen tot nog twee overblijvers, de gezusters Vleurick. De laatste bestudering van een mogelijke evolutie in de

vormelijke aspecten is bij de priesters en predikanten die op de bedevaart aanwezig zijn. Hier merken we geen opmerkelijke verschuivingen, behalve dat op het eind van de jaren zestig de paterpredikanten uit de bedevaart verdwijnen. Een constante is de aanwezigheid van de pastoor van Bekegem en met enkele onderbrekingen de pastoor van Eernegem. In de eerste twintig jaar merken we een sterke afwisseling binnen de samenstelling van het voorgangerkorps en in de laatste vijftien jaar merken we een uniformiteit binnen deze groep. Telkens vinden de verantwoordelijke pastoors terug van de parochies Sint-Medardus en Sint-Amandus en tijdens een achttal jaar vinden we ook oud-Bekegemaar en Boskapelvriend Raf Verplancke terug op de bedevaart. Op basis van de vormelijke elementen kunnen we ook een evolutie bemerken, namelijk een evolutie in de richting van traditioneler, soberder en eenvoudiger. Hierin kunnen we minder de secularisering merken zoals bij het eerste, maar toch is er secularisatie, het rijkelijke, feestelijke en overrompelende verdwijnt. De kerk verliest haar macht, dus ook haar invloed op de maatschappij, er zijn minder mensen die zich willen inzetten voor de Kerk, minder mensen die er moeite willen voor doen, er zijn ook minder priesters om de verschillende missen te verzorgen, zodat men ook daar moet snoeien.

Ten derde bekeken we de evolutie van de inhoud van de bedevaart. Aan de hand van de these van David Blackburn toonden we aan wie de voornaamste Mariadevoten waren en waarom. Zo kwamen we tot de waarden die in de bedevaart vervat zitten en al dan niet worden meegegeven door de priester. We konden evenwel een evolutie merken in het typewaarden die worden doorgegeven. In het begin vonden we vooral klassieke Mariawaarden terug zoals het leven, geborgenheid, troost, vergeving, sterkte, moed en hulp. Deze waarden blijven natuurlijk nog altijd gelden, maar er zijn enkele waarden bijgekomen die nu de boventoon vormen in tegenstelling tot vroeger waar dat troost en vergeving was. Nu zijn het de waarden rust, stilte en samenzijn die de boventoon voeren binnen de bedevaart. De homilieën van de laatste jaren waren vooral rond deze waarden gebouwd en ook bij de geïnterviewden merkten we dat deze waarden de boventoon gingen voeren. Deze waarden staan vooral in het teken van de zin, meerbepaald het zoeken naar zin in deze maatschappij. Een geestelijke rijkdom evenwaardig aan de materiële rijkdom, waar we zinnig mee moeten omgaan. Dus ook hier vinden we secularisatie, van de klassieke, katholieke aan Maria toegeschreven waarden naar de algemene waarden van heden om de zin in het leven terug te vinden.

Dus als algemeen en finaal kunnen we besluiten dat er in de Sint-Amandusparochie secularisatie aanwezig is, maar dat deze trager verloopt dan op vele andere plaatsen. Bekegem is een kleine geïsoleerde gemeente die een beetje in de tijd is blijven steken. Hier heersen nog zeer oude tradities en leven vele mensen nog in het midden van de vorige eeuw, net na de oorlog. Toch is er in dit alles een trend van secularisatie te merken, het loopt evenwel trager dan in andere parochies en gemeenten, maar het is er toch merkbaar, wanneer men over een langere periode kijkt. Als tegenargument voor secularisatie haalt men in Bekegem de bedevaart naar de Boskapel aan, waar er nog steeds duizenden mensen aanwezig zijn. Deze bedevaart bestaat nog maar een halve eeuw en berust op een populaire devotie. Logischerwijs dat hier de secularisatie oppervlakkig nog niet zo duidelijk merkbaar is als in andere takken van de parochie, maar wanneer men dichterbij kijkt merken we toch een duidelijke secularisatietrend.

Bibliografie

1. Bronnen

BEKEGEM. Persoonlijk archief Cobbaert Tom. De Boskapel.

BEKEGEM. Persoonlijk archief Inghelbrecht Paula. Kerkliederen.

BEKEGEM. Parochiaal archief. Libris Memorialis, 1900-2000.

BEKEGEM. Pastorijarchief. Brieven.

BEKEGEM. Persoonlijk archief Vleurick Yvonne. De Boskapel.

Gesprekken met Cobbaert Jules, parochiaan Sint-Amandusparochie Bekegem, 03/01/2001, 07/01/2001, 14/01/2001, 18/01/2001 en 28/01/2001.

Gesprek met Van Poucke André, parochiaan Sint-Michielsparochie Roksem, 10/12/2000.

Gesprek met Vermeylen Gerard, pastoor op rust Sint-Amandusparochie Bekegem, 16/12/2000.

Interview met Cobbaert Eduard, parochiaan Sint-Amandusparochie Bekegem, 17/01/2001.

Interview met Cobbaert Marnix, lector Sint-Amandusparochie Bekegem, 14/01/2001.

Interview met Foulon André, pastoor en moderator Federatie Ichtegem, 07/01/2001.

Interview met Inghelbrecht Paula, koorlid Sint-Amandusparochie Bekegem, 17/01/2001.

Interview met Tavernier Joris, koorleider Sint-Amandusparochie Bekegem, 19/01/2001.

Interview met Verstraete Marina, federatieverantwoordelijke Bekegem, 14/01/2001.

Interview met Vleurick Yvonne, onderhoudster van de Boskapel, 18/01/2001.

2. Werken

BLACKBOURN, D. "The Catholic Church in Europe since the French Revolution: A Review Article." *Comparative Studies of Society and History*, XXXIII, 4, Londen, 1991, p. 778-790.

CAROLL, M.P. *The Cult of the Virgin Mary. Psychological Origins*. Princeton, 1986.

CAROLL, M.P. *Catholic Cults and Devotions. A Psychological Inquiry*. Londen, 1989.

CLOET, M. *Het bisdom Brugge (1559-1984). Bisschoppen, priesters, gelovigen*. Brugge, 1984.

COBBAERT, T. *Het dorp Bekegem: algemeen beschouwd*. Bekegem, 1996, 15p.

DAVIE, G. "Europe: The Exception That Proves the Rule?" *The Desecularisation of the World: Resurgent Religion and World Politics*. Berger, P.L., ed. Washington, 1999, p. 65-83.

DE FERRARIS, J. *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf De Ferraris. Deel III, Pro Civitate*, Brussel, 1965.

Eeuwfeest. 100 jaar zusters van Maria. 120 jaar vrij onderwijs Bekegem. Bekegem, 2000.

HERVIEU-LEGER, D. en CHAMPION, F. *Vers un nouveau christianisme?* Parijs, 1986.

HERVIEU-LEGER, D. "Present-day emotional renewals: the end of secularisation or the end of religion?" *A Future for Religion? New Paradigms for Social Analysis*. SWATOS, W.H., ed., Londen, 1993, 129-148.

HERVIEU-LEGER, D. *La religion pour le mémoire*. Parijs, 1993.

LUCAS, J. en SMEESTERS, B.J. *Aan Moeders hand: gedachten en opwekkingen tot de Mariaverering*. Mechelen, 1950, 141p.

HUPPERTS, J. *Volksgodsdienstigheid en Mariaverering*. Leuven, 1977, 23p.

ROELOFS, A. *De Mariaverering in de 19e – 20e eeuw tot aan het tweede Vaticaans Concilie in de Beneluxlanden*. s.l., 1987, 33p.

SEMMELOTH, O., e.a. *Maria of Christus? Christus als doel der Mariaverering: overwegingen*. Tielt, 1960, 143p.

VANDEWALLE, Chr. *Fluctuaties in de Mariadevotie gerelateerd aan de socio-economische situatie, gemeten aan de casus Lourdes-Oostakker, 1927-1995*. Gent, 1997, 139p.

Bijlagen

Kapel 1⁷⁰

Kapel 2⁷¹

---

⁷⁰ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁷¹ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 3⁷²

Kapel 4⁷³

---

⁷² Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁷³ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 5⁷⁴

Kapel 6⁷⁵

---

⁷⁴ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁷⁵ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 7⁷⁶

Kapel 8⁷⁷

---

⁷⁶ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁷⁷ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 9⁷⁸

Kapel 10⁷⁹

Kapel 11⁸⁰

---

⁷⁸ Foto in privé-collectie Tom Cobbaert.

⁷⁹ Foto in privé-collectie Tom Cobbaert.

⁸⁰ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 12⁸¹

Kapel 13⁸²

---

⁸¹ Foto in privé-collectie Tom Cobbaert

⁸² Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 14⁸³

Kapel 15⁸⁴

---

⁸³ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁸⁴ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

Kapel 16⁸⁵

Kapel 17⁸⁶

---

⁸⁵ Foto in privé-collectie Yvonne Vleurick.

⁸⁶ Foto in privé-collectie Tom Cobbaert

Kapel 18⁸⁷

Liefde gaf u duizend namen:

Liefde gaf u duizend namen
Groot en edel schoon en zoet
maar geen een d'iet hart der Vlamen
even hoog verblijden doet
als de naam o moeder maagd
die gij in ons landje draagt
schoner klinkt hij dan al d'andren
Onze Lieve Vrouw van Vlaand'ren (bis)

Waar men gaat langs Vlaamse wegen
Oude hoeve, huis of tronk,
Komt men U, Maria, tegen,
Staat Uw beeltenis te pronk
Lacht ons toe uit lindegroen
Bloemenkrans of blij festoen
Moge't nimmer hier verand'ren
O gij Lieve Vrouw van Vlaand'ren (bis)

Blijf in 't Vlaamse herte tronen
Als de hoogste koningin
Als de beste moeder wonen
In elk Vlaamse huisgez'in
Sta ons bij in alle nood,
Nu en in het uur des dood
Ons, Uw kind'ren, en ook d'and'ren
Liefste Lieve Vrouw van Vlaand'ren (bis)

---

⁸⁷ Foto in privé-collectie Tom Cobbaert

Priesters:

EH Valère Nys 1946 – 1950

EH Gilbert Van der Stichelen 1950 – 1955

EH Godfried Van Overbeke 1955 – 1959

EH Ferdinand Gadeyne 1959 – 1968

EH Michael Deschodt 1968 – 1982

EH Gilbert Rooryck 1982 – 1998 (1985: duo parochie met Zerkegem)

EH Raf Dely 1986 – 1990 (Hulppastoor)

EH Gerard Vemeylen 1990 –1998 (Hulppastoor)

EH Ludwig Verhelst 1998 - ... (Federatie-moderator)

EH André Foulon 1998 - ... (Federatie-pastoor)

Celebranten en predikanten:

- 1947: E.H. Nys (Pastoor Bekegem).
- 1948: E.H. Nys (Pastoor Bekegem), E.H. O. Verhaeghe (Pastoor Eernegem), E.H. Vanhuffel (Pastoor Ettelgem), E.H. Debeir (Pastoor Zerkegem), E.H. Van Zuun-Ruysbroeck (?), E.H. Tyvaert (Onderpastoor Eernegem), E.P. De Turck (Scheutist, Missie van Torhout).
- 1949: E.H. Cappelle (Onderpastoor Eernegem), E.H. Nys (Pastoor Bekegem), E.H. Verhaeghe (Pastoor Eernegem), ? .
- 1955: Mgr. Quagebeur (Vicaris-generaal Bisdom Brugge), E.H. Van der Stichelen (Pastoor Bekegem), E.H. Vermeersch (Pastoor Westkerke), E.H. Lagast (Pastoor Sint-Michielsparochie, Roeselaere).
- 1956: E.H. Van Overbeke (Pastoor Bekegem), E.H. Cappelle (Onderpastoor Eernegem), E.P. Lecluyse (Scheutist, Missie van Torhout).
- 1957: E.H. Van Overbeke (Pastoor Bekegem), E.H.Nys (Pastoor Herseaux), E.H. Van den Heuvel (Redemptorist).
- 1958: E.P. Gerard Bouba (Salesiaan, Torhout), E.H. Depoorter (Onderpastoor Eernegem), E.P. Lecluyse (Scheutist, Missie van Torhout), E.H. Van Overbeke (Pastoor Bekegem), E.H. Pauwelijn (?).
- 1962: E.H. Norbert Schotte (Onderpastoor Eernegem), E.P. Gerard Bouba (Salesiaan, Torhout), E.H. Ferdinand Gadeyne (Pastoor Bekegem).
- 1959: E.P. Michael Storme (Scheutist, Missie van Torhout), E.H. Antoon Vandepoorte (Onderpastoor Eernegem), E.P. Lecluyse (Scheutist, Missie van Torhout), Kan. Desmet (ACV-proost, Brussel), E.H. Van Overbeke (Pastoor Bekegem)

- 1961: E.H. Gadeyne (Pastoor Bekegem), E.H. Norbert Schotte (Onderpastoor Eernegem), E.H. Vandesompele (Pastoor Aatrijke).
- 1962: E.H. Norbert Schotte (Onderpastoor Eernegem), E.P. Gerard Bouba (Salesiaan, Torhout), E.H. F. Gadeyne (Pastoor Bekegem).
- 1963 - 1968: E.H. Ferdinand Gadeyne (Pastoor Bekegem), .?.
- 1969 - 1982: E.H. Michael Deschodt (Pastoor Bekegem), .?.
- 1983 - 1985: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem), .?.
- 1986: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem - Zerkegem), Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge), Raf Dely (Onder pastoor Bekegem).
- 1987: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Louis Dewanckeke (Pastoor Eernegem),E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge), E.H. Raf Dely (Onderpastoor Bekegem).
- 1988: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Louis Dewanckeke (Pastoor Eernegem),E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning - Brugge), E.H. Raf Dely (Onderpastoor Bekegem).
- 1989: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Louis Dewanckeke (Pastoor Eernegem),E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge), E.H. Raf Dely (Onderpastoor Bekegem).
- 1990: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Louis Dewanckeke (Pastoor Eernegem),E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge), E.H. Raf Dely (Onderpastoor Bekegem).
- 1991: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge).
- 1992: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning).
- 1993: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Raf Verplancke (Pastoor Kristus-Koning, Brugge), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).
- 1994: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).
- 1995: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).
- 1996: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).
- 1997: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).

Tom Cobbaert - Een kapel in mei

- 1998: E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Bekegem – Zerkegem), E.H. Gerard Vermeylen (Onderpastoor Bekegem), E.H. Andre Foulon (Pastoor Eernegem).
- 1999: E.H. Andre Foulon (Pastoor Federatie Ichtegem), E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Zerkegem), E.H. Ludwig Verhelst (Pastoor Federatie Ichtegem), E.H. Gerard Vermeylen (uittredend onderpastoor Bekegem).
- 2000: E.H. Andre Foulon (Pastoor Federatie Ichtegem), E.H. Gilbert Rooryck (Pastoor Zerkegem), E.H. Ludwig Verhelst (Pastoor Federatie Ichtegem).